

PSICOLOGIA? : NO GRÀCIES

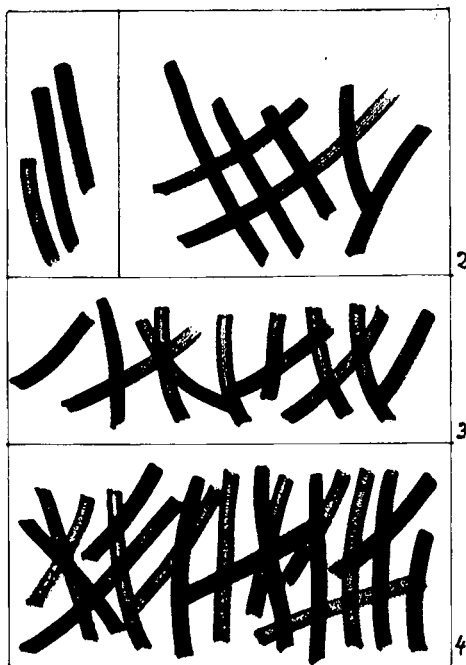
per BARTOMEU BARCELÓ GINARD

Psicòleg i Coordinador de l'Escola d'Infants
"Verge de Lluc - Siurell"

Aquest article se refereix a la situació anacrònica d'una ciència —la Psicologia— dins l'actual programa de l'Ensenyament Mitjà. Quedi clar d'entrada que no consideram ni justa ni satisfactòria tal situació; és més, creim que així com s'imparteix avui a les aules ni tan sols és Psicologia, ja que o bé no se consideren els darrers avanços o noves perspectives¹ o bé, i sobretot, ni els mateixos textos oficials que serveixen de guia als mestres recullen els temes psicològics de manera clara i gens ambigua, ja que no poden deslligar-los —en darrer terme, si tant se vol— de la Filosofia, o encara pitjor, de la Escolàstica o d'altres metafísiques diverses.

Però anem per parts. Primer de tot hem de saber veure que si parlam de ciència psicològica i d'ensenyament mitjà de forma conjunta, ens enfrontam a dues problemàtiques:

A.—La que fa referència a la pròpia constitució de l'espai científic i d'aplicació de la Psicologia amb tot el que això representa de delimitació de competències amb les altres ciències.

B.—La que fa referència a l'articulació, dins els plans d'estudis que contempla la legislació educativa, de les distintes disciplines que, degut al tema que ens preocupa, tendran a veure amb les anomenades ciències humanes.

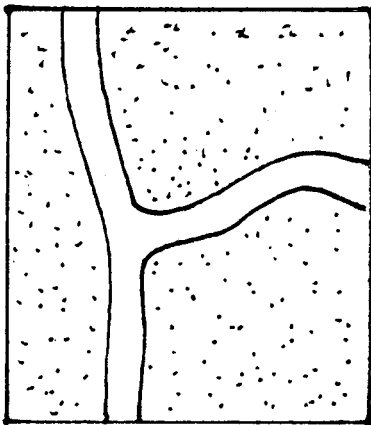
A.—Constitució de la Psicologia

Se presenten dues dificultats que s'aguditzen molt a l'Estat Espanyol:

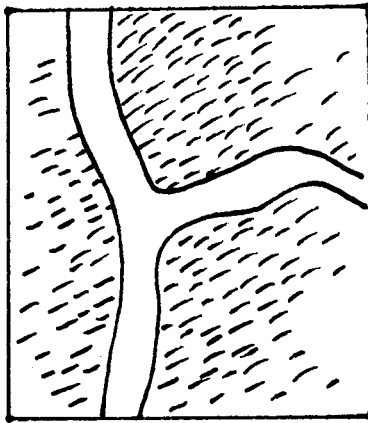
a.—La manca de "sentència resolutorià" per a les noviances entre la Psicologia i la Filosofia.

b.—La manca d'un status social i professional de la Psicologia i dels seus especialistes.

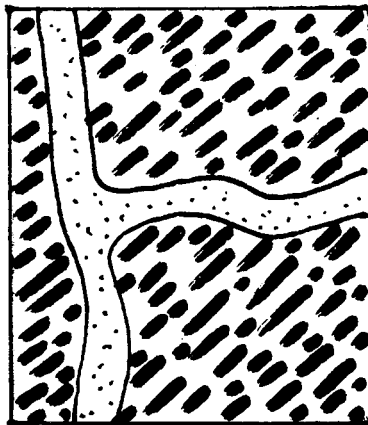
a.—La relació Psicologia-Filosofia és ja històrica i aquí mai no s'ha plantejat en la manera de dir què és el que mútuament poden aportar-se sinó en la de dir quan s'aconseguirà el divorci. És explicable si pensam que als orígens de determinades inquietuds dins la Psicologia hi ha hagut plantejaments filosòfics (el cas potser més fèrtil és el de Piaget). també les mateixes reflexions que defineixen la Història de la Filosofia recorren en no pocs moments al subjecte, a llurs capacitats i esquemes de funcionament, al problema de lo mental, del coneixement, per no parlar de l'ànima, la voluntat, les sensacions, la intel·ligència, etc. Tot això ha lligat la Psicologia a la Filosofia molt més que no a altres ciències, i el que és pitjor, al nostre país s'ha arribat a fer insoporable la influència de les metafísiques i la dictadura de la "Filosofia Psicològica" sobre els desitjos d'avanços veritablement científics. És a dir, no s'ha sabut veure que una cosa era la discussió tòrica del que diríem les epistemologies científiques, problema difícil, sempre en actualitat i de tardana solució, i una altra oferir de forma clara i contundent l'status científic i social que la Psicologia demana i se mereix. Creim que és per tot això que hi ha pocs psicòlegs amb vertader interès i consciència de la importància de cert tarannà filosòfic dins llur pràctica científica. Veim, idò, que la "sentència resolutorià" de què parlàvem és

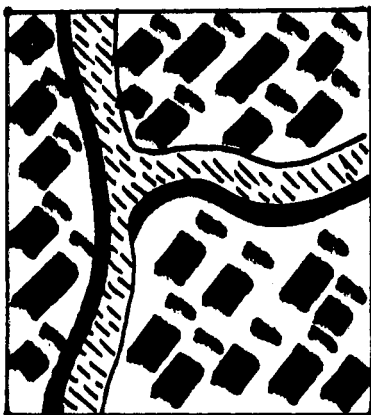
1

2

3

4

Joune Falconer

competència per una banda del problema de les ciències, en general: qui és qui, de qui és i a qui correspon l'estudi de cert camp de la realitat; però per altra part, necessita per concretar-se d'una política decidida de possibilitar el treball d'aprofundiment i expansió de cada ciència. Per tant:

b.—Es fa imprescindible un dràstic racionament de les dioptries dels poders públics. Es necessària una coordinació efectiva entre les Facultats de Psicologia², l'Administració Central, la de les Nacionalitats i dels Municipis i els Col·legis de Psicòlegs³ per tal que:

1.—La Psicologia i els seus professionals puguin satisfer mitjançant llurs eines específiques les necessitats dels grups socials: a les escoles, als barris, com a servei públic, al treball, en les deficiències psíquiques i un llarg etc.

2.—Se lluita per la difusió d'una vertadera comprensió de Psicologia i altres especialitats relacionades (Pedagogia, Logopèdia, etc.), dins tot el conjunt social de tal manera que entrin definitivament a ser del domini públic i surtin del reducte gens aconsellable on s'atrinxeren.

Creim que així, combinant l'esforç teòric amb l'acció pràctica, s'aconseguirà començar a reequilibrar una situació discriminatòria i que a nivell de servei públic és clarament deficitària.

B.—Articulació legal

Els dèficits són evidents:

a.—Si per un costat la Psicologia es considera fundada oficialment amb en Wundt el 1879, per un altre podem constatar la relativitat d'aquesta data quan comprovam que avui en dia dins l'Estat Espanyol encara no existeixen de forma generalitzada les Facultats de Psicologia i és recentíssima la creació dels Col·legis Oficials de Psicòlegs (aquí a Ciutat encara en situació de Juntes Provisionals).

b.—Un dels condicionants que va decidir els psicòlegs a estendre's llur partida de naixement el segle passat fou l'incorporació a les seves investigacions del treball experimental; en canvi aquest, és un dels gran absents dins el pla d'estudis de Psicologia a la Universitat⁴, i obviamt a B. U. P. i a C. O. U.

c.—Les noviances més amunt al·ludides entre Psicologia i Filosofia se concreten dins l'ensenyament mitjà en determinats textos d'aprobació oficial i d'ús a les escoles, on es parla de forma més o menys explícita de Psicologia empírica i de Psicologia filosòfica la qual cosa no fa sino augmentar la confusió.

Aquests textos són usats només per determinar nombre de mestres. Els altres potser vulguin arriscar-se a la preparació de les matèries psicològiques del seu programa de filosofia mitjançant la utilització de bibliografia psicològica especialitzada. Ara bé, el problema en aquest cas és evident. En l'actualitat, i a l'espera d'una anunciada reforma dels Ensenyaments Mitjans, el mestre encarregat de l'assignatura de Filosofia de B. U. P., per exemple, (deixam C. O. U. a la possibilitat d'una Història de la Filosofia), i que no vol acudir a un manual oficial per explicar els temes, ha de preparar-se des de capítols sobre "L'estructura psíquica de l'home", "Comunicació i llenguatge", "La intel·ligència", "La memòria", fins a altres que fan referència a "La justícia i el dret", "Estructures socials", "La dimensió social de l'home", "Lògica proposicional i de classes", "Metodologia del saber científic", "El problema de la religió", "El problema de la realitat", etc., és a dir, un caramull de continguts que pertocquen gairebé a totes les ciències per la qual cosa ha d'elaborar pràcticament una enciclopèdia. D'aquí se desprèn que o bé se n'afluixa i acudeix al texte-guia i en conseqüència abandona definitivament l'estudi viu i actiu per passar a vomitar i re-vomitar curs rera curs els temes de l'índex, o bé pega pinzellades de tot i no dibuixa res. Aquest problema pràctic té evidentment una vertent teòrica com és la discussió sobre el que pertoca fer a la Filosofia, quina és la seva missió.⁵

Què fer doncs dins la classe? Per lo que a la Psicologia respecta —esperam que diguin la seva sociòlegs, lògics, antropòlegs...— creim que el millor seria, i aquí la nostra proposta, l'articulació dins els plans d'estudis de la Psicologia per a l'Ensenyament Mitjà com a matèria independent de la Filosofia. D'entrada es conseguirien tres coses:

1.—Socialitzar uns coneixements que serveixen a tothom. Ara, els continguts de la Psicologia sols arriben (i de quina manera!) als que l'estudien a les Facultats. El coneixement psicològic és una de les eines que posseïm per analitzar la realitat i per tant té tant de sentit la seva existència als instituts, etc., com la té la Física o les Ciències Naturals.

2.—Aprofundir, millorar i actualitzar uns continguts que ara o se donen de forma ambigua —dins filosofia— o ni se donen —el mestre els bota—. Així podrien escoltar-se al B. U. P. i/o C. O. U. discussions sobre psicopatologia, psicologia animal, intel·ligència artificial, psicologia evolutiva, psicobiologia, psicolingüística, psicometria, Escoles psicològiques, creativitat, etc.

3.—Problematitzar l'estructuració d'aquells cursos. Efectivament, si com hem dit es do m sin per apercebuts sociòlegs, antropòlegs, lògics, etc., resultaria que dins B. U. P. i C. O. U. hi hauria multitud de matèries, problematitzant més, si cal, la metodologia i la dinàmica escolar i també la propia dedicació de l'alumne. Ara bé; aquest problema és clarament estructural i s'ha d'enfrontar mitjançant un canvi en profunditat i no amb actituds de romandre esglaiat ja que ara mateix hi ha problemes greus (com el de l'augment lent i progressiu de nins per aula, o el mateix de la metodologia didàctica) que no provoquen cap resposta contundent. Seria possible i convenient allargar els cursos d'Ensenyament Mitjà i acursar els de les Facultats de tal manera que en els primers hi hagués vertader treball d'exposició de les distintes ciències (amb la qual cosa s'evitaria la ridícula separació entre Lletres i Ciències al mateix temps que es construirien bones i necessàries relacions interdisciplinàries) així com una preparació forta en Metodologia? Seria possible i convenient reduir els cursos a les Facultats a fi de que s'eliminassin les reiterades "Històries de la...", "Introducció a la...", "Aproximació a la..." per anar especialitzant al màxim (sense perdre de vista el treball conjunt amb les altres ciències i que s'haria duit a terme amb anterioritat) els continguts i combinar-los indefectiblement amb treball de laboratori o de camp?

Segurament caldria això i més. El que és cert és que pel que respecta a la Psicologia no és acceptable que els llicenciats tinguem l'oportunitat d'accés a l'Ensenyament Mitjà quan no hi ha assignatura capaç d'oferir-nos la possibilitat d'un treball per el qual ens hem preparat. Això és fraudulent. També és indignant, i font de competències deslleials, que poguem com els llicenciats d'altres especialitats, donar classes de qualsevol "ciència afí" manco de la que hem estudiat. Per tant, implícitament i malgrat declaracions oficials tot això vol dir, malauradament, que: Psicologia? : no, gràcies.

¹ No consideram aquí darrers avanços o les novetats dels últims, per exemple, cinc anys (cas de determinades sofisticacions tècniques) sinó de canvis de visió dels problemes psicològics o d'incorporació de nous camps d'estudi (psicologia animal, intel·ligència artificial, etc.), operats entre els '40 - '60.

² Ens que, com veurem més avall, encara no existeixen.

³ Idem nota 2.

⁴ Per a més informació general sobre la situació de l'ensenyament de la Psicologia a les Facultats veure *Cuadernos de Pedagogía* n.º 19/20 juliol-agost 76.

⁵ N'hi ha que en lloc de demanar-se a on col·locar la Filosofia, pregunuen per llur desaparició dels plans d'estudis. Segons ells, seria una manera d'evitar-li la mort.